

Alkuruokia

Alkuruokat eli alkuharjoitukset ovat draamatunnin lämmittelyharjoituksia. Ne toimivat myös välipaloina, jos oppitunti kestää 75 minuuttia tai niillä voi rauhoittaa levottoman luokan eli leikin varjolla saada oppilaat keskittymään yhteiseen tekemiseen. Tekemällä näitä alkuharjoituksia uudelleen ja uudelleen levotonta tai vaisua luokkaa voi opettaa draamatyöskentelyyn.

A. Lämmittelyharjoituksia

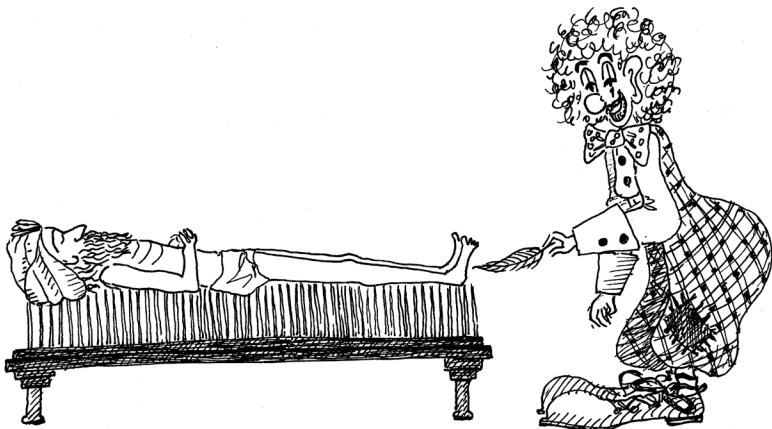
1. FAKIIRI, PELLE JA AKROBAATTI

Tavoitteet: keskittyminen, hiki pintaan.

Opettaja tai oppilas sanoo kolme maagista sanaa eri järjestyksissä ja oppilaat tekevät ohjeen mukaan:

- Fakiiri > maataan selällä lattialla
- Pelle > pyllistetään ja hierotaan nenää
- Akrobaatti > seistään yhdellä jalalla kädet ylhäällä

Leikki voi toimia pelkkänä vauhdikkaana lämmittelynä, jossa vaihdetaan asentoa hyvässä tempossa tai se voi olla kilpailu, jossa viimeksi jäänyt aina putoaa pois.

2. PUUTA, METALLIA VAI LASIA

Tavoitteet: keskittyminen, ohjeiden kuunteleminen.

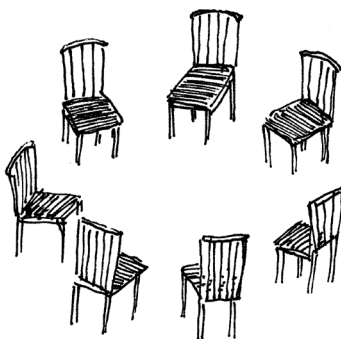
Opettaja tai oppilas sanoo jonkun materiaalin nimen. Oppilaiden pitää mennä kävellen ja koskettaa kyseistä materiaalia oikean käden peukalolla tai muulla sovitulla tavalla. Ryntäilystä sakotetaan eli pudotetaan pois leikistä.

Puu, metalli, lasi, muovi, kulta, hopea, villa jne.

3. "MINÄ OLEN LOUHI JA ETSIN YÖSIJAA"

Tavoitteet: keskittyminen, yhdessä toimiminen.

Oppilaat istuvat piirissä, jossa on yksi tuoli vähemmän kuin leikkijöitä. Ilman tuolia jäänyt on Louhi, joka etsii yösijaa. Hän kulkee oppilaalta oppilaalle ja sanoo aina saman repliikin: "Minä olen Louhi ja etsin yösijaa." Tuolilla istuva sanoo, että yösijaa ei ole ja selittää syyn, joka on aina talossa. (Talossa on jo liikaa väkeä, vesivahinko tai muuta sellaista). Louhi kulkee seuraavan luokse. Jos oppilas sanoo "tervetuloa", kaikki oppilaat vaihtavat paikkoja ja ilman tuolia jääneestä tulee uusi Louhi. Opettaja voi myös vaihdattaa paikat sanomalla "maanjäristys", jolloin kaikkien leikkijöiden on vaihdettava paikkoja.

B. Kohtaamisia kadulla

Oppilaat liikkuvat luokassa tai muussa tilassa. Taustalla voi soida musiikki. Opettaja kertoo, miten liikutaan ja milloin tapa vaihtuu.

1. TERVEHDITÄÄN TUTTUJA

Tavoitteet: kontaktin ottaminen, lämmittely.

Tervehditään jokaista vuorollaan yksi tapa kerrallaan.

Opettajan merkistä tervehtimistä vaihtuu

- päätä nyökkäämällä
- niiaamalla tai kumartamalla
- kättelemällä
- oikeat polvet vastakkain
- selät vastakkain
- oppilaiden ehdottamilla tavoilla.

2. LIIKE PALJASTAA MIELEN JA VAIVAN

Tavoitteet: eläytyminen, yhteen ominaisuuteen keskittyvän roolin ottaminen.

Kuljetaan vapaasti tilassa eli kadulla ja jokaisella on

- kiire – toisiin ei saa kuitenkaan törmätä
- jalassaan kengät, joilla on vaikea kulkea
- jalassaan joku vaiva, joka hankaloittaa kävelyä
- jotakin salattavaa muilta, mikä näkyy liikkeissä.

Kuljetaan vapaasti tilassa eli kadulla, joka on

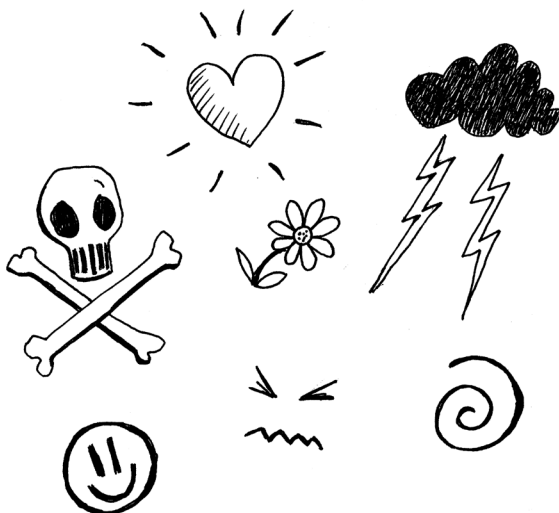
- jäinen eikä sitä ole hiekoitettu
- täynnä isoja vesilätäköitä, joissa kukaan ei halua kastella kenkiään
- pimeä ja pelottava.

3. TUNTEIDEN VALLASSA

Tavoitteet: eläytyminen, yhteen tunteeseen keskittyvän roolin ottaminen.

Kuljetaan vapaasti tilassa eli kadulla. Jokainen kulkija on

- voittanut lotossa ison summan rahaa ja se näkyy liikkeissä ja ilmeissä
- kuullut surullisen uutisen
- riidellyt parhaan kaverin kanssa ja se harmittaa
- raivoissaan, koska on saanut huonon todistuksen.

C. Tarjous tarjouksesta

1. ISÄNTÄ JA ORJA

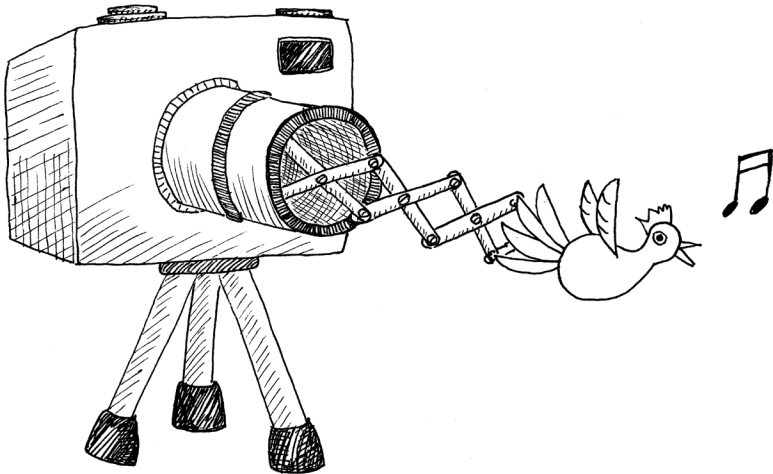
Tavoitteet: ohjeiden kuunteleminen ja noudattaminen, yhdessä toimiminen.

Toinen parista on isäntä ja toinen orja. Orja tekee, mitä isäntä käsklee 1–2 minuutin ajan. Oppilaille pitää sanoa, että orja ei saa vahingoittaa itseään tai muita eikä rikkoa mitään. Isäntä ei myöskään nöyryytä orjaansa. Kaikki toimivat yhtä aikaa, ja opettaja ottaa aikaa.

2. VALOKUVAAJA JA KUVATTAVA

Tavoitteet: toisen antamien ohjeiden noudattaminen, uskallus heittäytyä toisen käskettäväksi.

Toinen parista on valokuvaaja ja toinen malli. Valokuvaaja pyytää mallia ottamaan erilaisia asentoja ja ilmeitä. Kuvaaja kuvaa. Kaikki parit toimivat yhtä aikaa 1–2 minuuttia, minkä jälkeen osat vaihtuvat. Opettaja ottaa aikaa.

3. SEURAA JOHTAJAA

Tavoitteet: ohjeiden kuunteleminen ja noudattaminen, yhdessä toimiminen, lämmittely (hiki pintaan).

Muodostetaan 5–7 oppilaan jonoja. Ensimmäinen on johtaja, jota muut jonossa seuraavat. Johtaja näyttää liikkeitä, joita muut jäljittelevät. 1–2 minuutin jälkeen johtaja siirtyy jonon viimeiseksi ja ensimmäiseksi jäävästä tulee uusi johtaja. Opettaja ottaa aikaa.

4. HYVÄKSY, ÄLÄ TORJU!

Tavoitteet: positiivinen suhtautuminen toisen ideaan, kannustaminen.

Toisen esittämä tarjous – mielipide, ehdotus tai muu – on hyväksyttävä ja siihen on lisättävä jotain saman suuntaista. Toinen taas hyväksyy tämän ja lisää jotain. Näin jatketaan annettu aika 1–3 minuuttia. Opettaja ottaa aikaa.

- a. – Varasin meille matkan Tallinnaan.
– Hienoa! Mennäänhän purjeveneellä?
– Joo, ja...
- b. – Rakennetaan talo...
– Joo, ja...

PÄÄRUOKIA

Seuraaviin harjoituksiin käytetään kokonainen oppitunti, jonka aluksi kannattaa tehdä muutamia lämmittelyharjoituksia.

Kertokaa draamatunnin päätteeksi, miltä työskentely tuntui. Sen voi ilmaista esimerkiksi kirjoittamalla oma nimensä post it -lappuun ja kiinnittämällä lappu taululle, johon on piirretty jana plussan ja miinuksen välille. Draamatunteihin sopii myös oppimispäiväkirjan kirjoittaminen: mitä teimme, miltä minusta tuntui, mitä tein mielelläni ja mitä vierastin.

1. HÖLYNPÖLYKIELI

Keskustellaan hölynpölykielellä eli tuotetaan puhetta, joka ei merkitse mitään. Näin ilmeet, eleet, liikehdintä ja muut nonverbaaliset viestintäkeinot korostuvat.

Tavoitteet: tiedostetaan ilmaisun monimuotoisuudesta, heittäytytään tilanteisiin.

1. Istutaan tai seistään piirissä ja sanotaan oma nimi hölynpölykielellä.
2. Juoruillaan pareittain hölynpölykielellä.
3. Opastetaan turisteja museossa. Opas ja turisti puhuvat molemmat hölynpölykieltä.
4. Tähti, tulkki ja keikkajärjestäjä.

Kolmen ryhmässä yksi ottaa tähden roolin, yksi tulkin roolin ja yksi keikkajärjestäjän. Tähti puhuu vain hölynpölykieltä, keikkajärjestäjä vain suomea mutta tulkki osaa molempia.

Tilanne:

Maailmantähti on illalla esiintymässä Olympiastadionilla, mutta keikkajärjestäjä ei ole hoitanut asioita kuten oli sovittu. Tähti on vihainen ja vaatii tulkin välityksellä selvitystä.

Vastaavanalaisia tulkkauksia voi järjestää seuraavista aiheista: koululle tulee hölynpölykieltä puhuva vieras, yritykseen tulee tekemään kauppaa hölynpölyä puhuva vierailija...

2. MINIDRAAMA

Tavoitteet: opitaan kuuntelemaan toista, hyväksymään toisen ideoita ja toimimaan yhdessä.

Oppilaat suunnittelevat 3–5 hengen ryhmissä pienen näytelmän annetun dialogin pohjalta.

1. Lukekaa ääneen dialogi monta kertaa.
2. Mistä on kyse? Mitä tapahtuu?
3. Keitä henkilöitä dialogissa on mukana? Mitä rooleja on?
4. Jakakaa roolit. Mitä kukakin tekee, miten liikkuu?
5. Päättäkää missä kaikki tapahtuu?

Esittäkää dialogi siten, että uusia repliikkiä ei saa keksiä mutta annetut repliikit voi esittää missä järjestyksessä tahansa. Niitä voi myös toistaa kuinka monta kertaa tahansa. Tavoitteena on, että toiminnasta käy ilmi, mitä oikein on tapahtunut ja miksi puhutaan niin kuin puhutaan.

Dialogi (Monista oppilaille.)

- Ulkona tuulee.
- Myrskyää, kuuntele nyt.
- Mihin hän oikein meni?
- Ai, Alfonsoko?
- Niin, hän.
- Minua pelottaa, uskokaa nyt.
- Mikä? Tuuliko?
- Kuinka kauan olemme oikein olleet täällä?

Minidraamat esitetään yksi kerrallaan. Esityksen jälkeen keskustellaan yhdessä, mitä tapahtui ja millaisia rooleja näytelmässä oli. Miten ryhmä päätyi toteutukseen?

Kunkin esityksen ja keskustelun jälkeen opettaja pyytää esittämään draaman uudelleen jollakin erityisellä tyylillä: hidastettuna, nopeutettuna, laulaen, hyppien, tanssien, räpäten, oopperana, balettina ja niin edelleen.

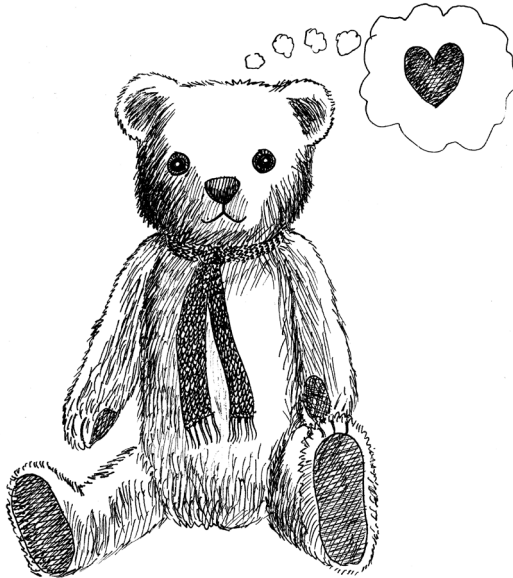
3. MITÄ ESINE KERTOO HENKILÖSTÄ?

Kuvaus: toimitaan ensin yksin ja sen jälkeen ryhmässä.

Tavoitteet: opitaan kuuntelemaan toista, hyväksymään toisen ideoita ja toimimaan yhdessä.

Edetään vaihe kerrallaan:

- a. Keksi hahmo ja tee sille ”passi”. Piirrä tai leikkaa kuva, keksi nimi, ikä, asuinpaikka, sukulaissuhteet, kaverit, työ ja harrastukset.
- b. Jokainen esittelee hahmonsaa ja niistä valitaan yksi, jonka elämään perehdytään tarkemmin.
- c. Opettaja rajaa luokasta tilan, johon kaikki oppilaat asettuvat. Opettaja antaa ohjeeksi asettua tilaan valitun henkilön esineinä.
- d. Esineet ovat paikallaan ja hiljaa. Opettaja kiertelee esineiden joukossa ja haastattelee niitä vuorollaan:
- e. Mikä esine on? Miten henkilö on saanut sen? Miten henkilö suhtautuu esineeseen? Mitä esine ajattelee henkilöstä? Kysymyksiä voi keksiä lisää myös sen mukaan, mitä esineet kertovat.
- f. Taululle hahmotetaan jana henkilön elämästä. Janalle merkitään tärkeitä tapahtumia hänen elämästään sen perusteella, mitä esineet ovat kertoneet.
- g. Jokainen valitsee janalta tapahtuman, josta kirjoittaa kertomuksen. Kertomus ei saa olla henkilön elämäkerta.
- h. Tehdään tapahtumista ryhmissä pieniä draamoja.

LISUKKEITA

Mitä mieltä olet?

Nämä harjoitukset sopivat keskustelun pohjaksi esimerkiksi kirjallisuustunnille, teatteri- tai elokuvaesityksen jälkeen tai jonkun ajankohdattaisen asian käsittelyn pohjustamiseen. Tavoitteena on saada jokainen oppilas sanomaan oma mielipiteensä tai kommentoimaan toisen esittämää ajatusta.

1. VÄITTELYHARJOITUKSIA

Tavoitteet: omien mielipiteiden muodostaminen ja perusteleminen, toisen kuunteleminen.

Työskennellään pareittain koko luokka yhtä aikaa. Toinen parista on A ja toinen B. Opettaja antaa väittelyaiheet ja mitä mieltä kumpikin pari on. Väitellään minuutin verran, minkä jälkeen vaihdetaan mielipidettä.

Aiheita:

Koulussa pitäisi olla liukuva työaika. – Koulussa ei voi olla liukuvaa työaikaa.

Suomen kouluissa pitäisi olla koulupuku. – Koulupuku loukkaa yksilöllisyyttä.

Liikunta vapaaehtoiseksi oppiaineeksi. – Liikuntaa pitää lisätä koulussa.

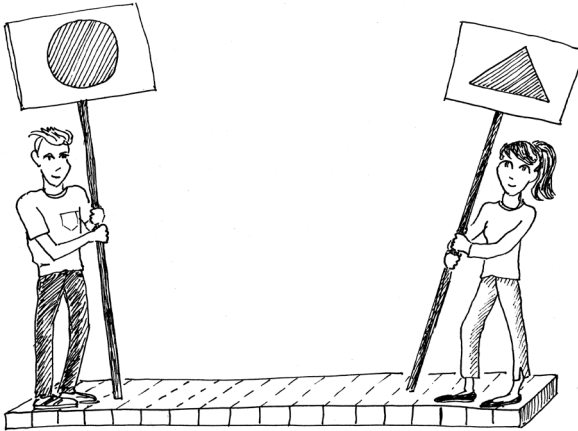
Koulumatka pitää voida pyöräillä. – Kouluun ei kannata tulla pyörällä.

Välitunneilla pitää mennä ulos. – Välitunneilla ei tarvitse mennä ulos.

2. KUUMA TUOLI

Tavoitteet: Eläytyä toisen osaan ja kysymysten tekeminen.

Luetun kirjan tai katsotun elokuvan henkilö istutetaan kuumaan tuoliin. Eli yksi oppilas ottaa kyseessä olevan henkilön roolin, istuu tuoliin ja muut kyselevät häneltä, miksi hän toimi kuten toimi. Oppilas vastaa kuten ko. fiktiivinen henkilö vastaisi.

3. MIELIPIDEJANA – SEISO MIELIPITEESI TAKANA

Tavoitteet: rohkaistua ilmaisemaan oma mielipide muille.

Mitä mieltä olet luetusta uutisesta, kolumnista tai kirjasta? Luokkaan rakennetaan mielipidejana.

Oppilaat valitsevat janalta jommankumman ääripäistä tai lievemmän mielipiteen ääripäiden väliltä. Jokainen asettuu valitsemaansa kohtaan janaa.

Oppilaat perustelevat yhdellä lauseella, miksi valitsi kyseisen kohdan mielipidejanalta.

Janan ääripäitä: hyvä – huono, jännittävä – pitkäveiteinen, mielenkiintoinen – tylsä. Ääripäihin kannattaa kiinnittää lappu, jossa lukee ko. mielipide.

4. PIKADEITTI

Tavoitteet: spontaani kontaktin ottaminen, omasta kokemuksesta kertominen ja oman mielipiteen muodostaminen.

Avataan keskustelu luetusta kirjasta, katsotusta elokuvasta tai tehdystä retkestä: ”Mitä pidit...”

Luokasta muodostetaan kaksi ympyrää, joista toinen kulkee vastapäivään ja toinen myötäpäivään. Kuljetaan musiikin tahdissa tai ilman. Opettaja sanoo seis, jolloin oppilaat pysähtyvät ja kääntyvät vastakkain. Kohdalle sattuneen kanssa keskustellaan annetusta aiheesta.